

РЕГІОН ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ВЕПРИЦЬКИЙ Роман Сергійович - кандидат юридичних наук, здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

В статті розглядаються соціально-економічні та правові особливості регіону як об'єкта кримінологічного дослідження, аналізуються окремі види преступності, характерні для окремих регіонів.

Ключові слова: регіон, кримінологічне дослідження, злочинність, протидія злочинності, розкриття злочинів.

Існує кілька підходів до визначення поняття «регіон», зокрема, як економічний район, як територіальна одиниця, як виробничо-функціональне об'єднання, як район з певною спеціалізацією в територіальному розподілі праці, з притаманною йому структурою економіки, яка виникла природним шляхом на основі матеріальних ресурсів, як об'єкт господарчого управління з визначеною територією та інші.

Регіон (франц. *region*) означає країну чи кілька країн, частину країни, область, округ, акваторію. Поняття, зміст та сутність терміну «регіон» визначають за певними ознаками, а саме:

- територіальними, згідно з якими регіон – це завжди територія з різними межами, яка може об'єднувати територію кількох областей, адміністративно-територіальних одиниць або бути їх частиною, об'єднувати територію кількох країн або позначати територію великого міста – мегаполіса;

- економічними, згідно з якими регіональна територія розглядається як база економіки, регіон є частиною народногос-

подарського комплексу з завершеним циклом виробництва, є складовою системою національної економіки;

- соціально-економічними, які пов'язують рівень життя населення і результати економіки регіону.

З позицій усіх трьох підходів до визначення регіону автор монографії ставить собі за мету дослідження регіону – як соціально-економічної системи, яка забезпечує єдність матеріального виробництва і соціальної сфери, як територіальне утворення, яке має органи управління, встановлені межі юрисдикції, з економічними ознаками і правовим забезпеченням діяльності суб'єктів суспільного життя.

Регіон у феноменології злочинності розглядається як соціальна спільнота в межах певного територіального утворення з наділеною законом юрисдикцією, на основі якої здійснюються процеси відтворення соціального й економічного життєзабезпечення населення, захисту прав і свобод людини, законних інтересів суспільства і держави.

Ю. Кораблін бачить регіон як складний комплекс взаємопов'язаних і взаємозалежних соціально-економічних конструкцій, які включають у себе сукупність різноманітних ресурсів, стереотипів управління, засобів виробництва з багаторівневою ієрархією взаємозв'язків і факторів впливу, з внутрішньорегіональними процесами, таких як відтворення регіональних структур, соціальних та політичних циклів у межах певної

території¹. Окремі вчені визначають регіон як самостійну частину – підсистему соціально-економічного комплексу країни із завершеним циклом відтворення, особливими формами вияву стадій відтворення та специфічними особливостями перебігу соціальних і економічних процесів, територіально-економічний комплекс, який має обмежені ресурси, свою структуру виробництва, певні потреби в зв'язках із зовнішнім середовищем². «Регіон» переважно визначається з позицій економічної теорії і розглядається як сукупність різноманітних виробництв та підприємств на певній території, у межах якої здійснюється весь процес відтворення соціально-економічного потенціалу та сукупного продукту³.

Існує також погляд на «регіон» як на частину народногосподарського комплексу з певним ландшафтом, кліматом, корисними копалинами, а також зі специфічною виробничою спеціалізацією, яка, у свою чергу, залежить від щільності населення, характеру поселень, традиційних занять населення території, засобів спілкування та взаємодії з іншими регіонами, а це значною мірою зумовлюється національним складом регіону, міграційними процесами, статеві-віковою структурою, характером відтворення населення та іншими чинниками⁴.

Але при будь-якому визначенні поняття «регіон» необхідно, перш за все виходити з того, що визначальним фактором регіону є люди, тобто той соціум, який живе і діє на його території за певними нормами суспільного життя, встановлених законами. Ознаками регіону як соціально-економічної системи є економічна та демографічна

самодостатність, спеціалізація і структура виробництва та господарства, економічні і культурні зв'язки як міжрегіональні, так і зовнішні, благоустрій населених пунктів і добробут населення, культура і освіта, рівень надання послуг, зайнятість трудових ресурсів, забезпечення громадського порядку і громадської безпеки.

Кожний регіон незалежно від його територіальних розмірів, розвитку економіки і кількості населення представляє собою певну соціально-економічну систему, яка характеризується властивою лише йому структурою, елементами, ознаками та видами продуктивних сил і взаємозв'язків у межах даної території.

З погляду Білика П.П. «регіон постає як соціально-економічне утворення, яке на певній території поєднує об'єкти матеріального виробництва, невиробничої сфери та людські ресурси. Регіон у соціально-економічному розумінні є цілісною сукупністю різновидів продуктивних сил та виробничих стосунків, які розвиваються в певних пропорціях і у взаємозалежності в межах певної території та покликані задовольняти матеріальні й духовні потреби населення регіону»⁵.

Схожу думку ще раніше висловив В. Шилов: «регіон» – це соціально-економічний простір з певною природно-географічною територією, з притаманним їй певним типом та характером виробництва, зі специфічними історико-культурними та демографічними особливостями, з адміністративно-політичною територією та кордонами, а також з дією одного кола нормативно-правової бази⁶. Білик П.П. вважає, що звідси доцільно вилучити такі ознаки, як історико-культурні та демографічні особливості. Хоча, пояснює він свою думку, такі ознаки і мають безпечну цінність у життєдіяльності певної території, але посилення на них не є доцільним з практичної точки зору і лише усклад-

¹ Кораблин Ю. Системное моделирование организации управления регионом: методологический аспект / Проблемы теории и практики управления. М. 1996 № 3 с. 86-89.

² Игнатов В.Г., Бутов В.И. Регионоведение: экономика и управление. М. изд. Теса. 2000 ст. 3 (415 ст.).

³ Управление экономикой региона в новых условиях хозяйствования. Сборник научных трудов / РАНИЭ и ОПП. Под ред. Р.И. Шнипера, Новосибирск. 1991, ст. 3 (150 ст.).

⁴ Шилов В. Три похода к понятию «регион» / Регион: проблемы и перспективы развития. 1997.- № 4. С. 50-52.

⁵ Білик П.П. Організаційно-правове забезпечення управління соціально-економічним розвитком регіону. Дисерт. канд. юр. наук. Одеса. Унів. ім. І. Мечнікова. 2003 ст. 27 (188 ст.).

⁶ Шилов В. Три похода к понятию регион / Регион: проблемы и перспективы развития, 1997, № 4, -- С. 58.

нить поділ країни на територіальні одиниці та приведе до перенесення розуміння суті регіону в дещо іншу, відмінну від соціально-економічної, площину. Білик П.П. пропонує додати до цього поняття посилення на міжрегіональні та міждержавні економічні, політичні та культурні зв'язки, адже в Україні підлягають розбудові нові економічні стосунки, а замкненість суспільства та економіки, як свідчить історичний досвід, веде до ще більшого відставання. В основу нового економічного мислення має бути покладена відома теза, що світова економіка є єдиним цілим, поза яким не може вдало розвиватися жодна держава світу, незалежно від рівня її економічного розвитку. Обов'язковою умовою формування України, як країни з ринковою економікою є політика відкритої економіки. Для цього створюється належне економіко-соціальне і правове підґрунтя: законодавчою владою прийняті базові закони про зовнішньоекономічну діяльність і про іноземні інвестиції. Крім цього, при розподілі території країни на територіальні одиниці слід враховувати природно – ресурсовий, демографічний, науково-технічний, виробничий, рекреаційний, соціальний та культурний потенціал місцевості, тобто її соціально-економічний потенціал. Структура соціально-економічного потенціалу пов'язана з особливостями місця та ролі регіону в територіальному поділі праці⁷. Як бачимо, визначення поняття «регіон», насамперед, пов'язується з «соціально-економічними ознаками, з характеристикою інтересу, який є правовим чинником регіону і така точка зору найбільше відповідає умовам становлення доктрини регіональної розбудови сьогодення України, коли зусилля, перш за все, спрямовуються на розробку комплексного універсального тлумачення «регіону», в якому поєдналися б і його соціально-економічні і правові ознаки»⁸.

Приведені вище ознаки «регіону» харак-

теризують його як об'єкт універсальний за своїм соціально-правовим становленням і комплексом характеристик.

Поняття «регіон» необхідно розрізнити від поняття «район», під яким розуміється адміністративно-територіальна одиниця, на рівні якого здійснюється місцеве самоврядування. Район може входити до складу області, міста, Автономної Республіки Крим. У літературі термін «район» використовується також для позначення території (акваторії) виділений за сукупністю будь-яких споріднених ознак та явищ (район Східного Прикарпаття, район Причорномор'я, район Полісся та інші). Але в даній статті автор обирає як об'єкт кримінологічного дослідження саме «регіон», як поняття більш універсальне, що дозволяє розглянути злочинність з різних аспектів, вивчити причини і умови правопорушень, які пов'язані не тільки певною територією, а й соціальними, економічними, ідеологічними та іншими суспільними факторами, які на неї впливають та вплив злочинності на суспільство певного регіону. Використання терміну «регіон» дозволяє досліджувати злочинність як у межах області, міста, району, окремої сукупності населених пунктів, так і у межах більш широких територій.

Врешті між поняттям «регіон» та «район» існує вагома різниця за походженням термінів.

Район (фр. *rajon*, від лат. *radius* промінь) означає місцевість, що вирізняється за географічними, економічними, адміністративними та іншими ознаками (район промисловий, район економічний, район скупчення транспортних магістралей)⁹. Регіон (від *region* – область) район, область, територія, частина країни, що вирізняється сукупністю природних або історично-складених економіко-географічних умов і національним складом населення; група межуючи країн, які представляють окремий економіко-географічний регіон від мають спільні ознаки, що відрізняють цей регіон, інших¹⁰.

⁷ Білик П.П. Організаційно – правове забезпечення управління соціально-економічним розвитком регіону. Дисерт. канд. юр. наук. Одеса. 2003. ст. 19-20 (188 ст.)

⁸ Білик П.П. Організаційно – правове забезпечення управління соціально-економічним розвитком регіону. Дисерт. канд. юр. наук. Одеса. 2003. – С. 16.

⁹ Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера. – К.: Міжнародна економічна фундація. – 2000. – С. 490.

¹⁰ Там же, С. 494.

Як зазначають М. Бутко та М. Мурашко, «район» походить від грецького «промінь» та означає територіальну одиницю, а «регіон» – від латинського слова «правлю»¹¹. Під регіоном слід розуміти відносно велику частину територій, яка відрізняється від інших певною однорідністю ознак, але може не мати чітких кордонів та меж, а «район» означає територію з чіткою визначеністю меж та специфіки ознак, зв'язків, залежностей.

В Україні за часи незалежності та у зв'язку з розвитком нового внутрішньодержавного поділу праці, нових територіально-виробничих комплексів поняття «регіон» сприймається як певний економіко-господарський район. О.І. Шаблій регіоном називає соціально-економічний регіон, територія якого тісно пов'язана із найбільшим розташованим на ній населеним пунктом, який визначає його зовнішні функції і геопросторову організацію¹².

У даній статті автор ставить собі за мету виявити особливості злочинності в окремих регіонах України, а відтак, визначивши поняття регіону, використати його в характеристиках різних видів правопорушень та заходів протидії ним.

Україна складається з 24 областей та Автономної Республіки Крим. В Україні 457 міст, столиця держави Київ і місто Севастополь мають спеціальний статус, існує 886 селищ та 28,5 тисяч сіл. Географічні умови, історичні обставини та соціально-економічні ознаки дають можливість виділити п'ять основних регіонів, близьких за площею, що різняться природними умовами, історією розвитку, етнографічними особливостями та станом економіки. Східна Україна складається з історичної Слобожанщини навколо Харкова та території Донбасу (Донецької, Луганської областей), до неї, як правило, відносять також індустріальну Запорізьку область. Південна Україна – це степовий регіон на північному березі Чорного моря, до складу якого належить півострів Крим,

Одеська, Миколаївська та Херсонські області¹³. За українським законодавством, незважаючи на окупацію російськими військами Автономної Республіки Крим, Крим залишається частиною України. Західна Україна складається з восьми адміністративно-територіальних областей, які представляють історичні області Галичину (Львівська, Тернопільська та Івано-Франківська області), Волинь та Західне Полісся (Волинська та Рівненська області), Західне Поділля (Хмельницька область), Північну Буковину (Чернівецька область) та Закарпаття (Закарпатська область). Центральну частину представляють Вінницька, Черкаська, Полтавська, Кіровоградська та Дніпропетровська області. До Півночі України належить Київська, Житомирська, Сумська й Чернігівська області, тобто історична козацька Гетьманщина та Східне Полісся.

Пропонований поділ території України на регіони є досить умовним, вказані регіони відрізняються один від одного сукупністю природних і історичних економіко-географічних особливостей. На території всіх регіонів діє загальнодержавне законодавство, яке є однаковим та загальнообов'язковим для всіх регіонів, але на території окремих регіонів, у розрізі областей, міст і районів, селищ і сіл діють локальні нормативні акти, які спрямовані на виконання загальнодержавних та на регулювання конкретних правовідносин, що виникають на конкретних територіях між окремими суб'єктами права. Слід погодитись з І.І. Сичовим¹⁴, який вважає, що «регіон» – це сукупність найрізноманітніших галузей економіки, культури, які охоплюють виробництва, розподіл, обмін та споживання матеріальних та духовних благ і послуг на повній території. Важливою ознакою регіону є наявність своєї підсистеми, яка здійснює управління, у зв'язку з цим класифікацію регіонів слід тісно пов'язати з адміністративно-територіальним устро-

¹¹ М. Бутко, М. Мурашко Регіон у дзеркалі державного управління / Віче. – К., 1997. - № 33. - С. 42-48.

¹² Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України : навчальний посібник. – Львів : «Світ», 1994. – С. 140.

¹³ Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України : навчальний посібник. – Львів : «Світ», 1994. – С. 140.

¹⁴ Сичов И.И., Межевич М.Н., Кривов А.С. Планирование комплексного развития крупных городов (отв. ред. И.И. Сичов) : монография. – Ленинград : Изд. Наука, 1982. – С. 15-19.

ем країни. Таке визначення поєднує в собі соціально-економічні ознаки (економіку і культуру) і правові функціонування своєї підсистеми, яка здійснює управління, тобто забезпечує виконання законів на певній території.

Дослідження особливостей злочинності в окремих регіонах необхідно здійснювати переважно в масштабах областей, які складають основу регіонів та великих міст України.

Тенденції, які мають місце в злочинності в глобальному вимірі, свідчать про достатньо високий рівень зареєстрованих злочинів фактично в усіх розвинутих країнах і вони не оминули і Україну, що особливо проявляється з введенням нової системи обліку правопорушень в Єдиному реєстрі досудових розслідувань. Безумовно, темпи зростання зареєстрованої загальної злочинності в 2012 році після введення чинного Кримінального процесуального кодексу України випереджають відповідні показники попередніх років як в цілому по країні, так і в окремих регіонах, але окремі злочини, такі як вбивства, тяжкі тілесні ушкодження з смертельними наслідками, техногенні аварії і катастрофи з людськими жертвами, ряд інших правопорушень можна порівнювати, оскільки і в попередні роки їх облік був досить повним.

Офіційна статистика не відображала реального становища злочинності, оскільки не здатна враховувати такий фактор як латентні злочини. Але і ті дані про злочинність, які оприлюднені для широкого загалу, показують щорічне зростання кількості кримінальних злочинів. Підсумкові цифри за 2011 рік показують, що кримінальна злочинність порівняно з попереднім роком виросла на 3% і склала 515, 8 тисяч. Зростання відбулось за рахунок тяжких і особливо тяжких злочинів: вбивств, зґвалтувань, розбоїв. Вище вже говорилось, що пряме порівняння статистичних даних за 2013 р. робити не коректно, оскільки змінилась система кримінального обліку, але можна зауважити, що в 2013 році в Єдиному реєстрі досудових розслідувань було враховано 563560 кримінальних злочинів, а коефіцієнт інтенсивності злочинності склав 130,0. При постійному зростанні зло-

чинності розкриття злочинів залишилося низьким. Нерозкритими лишилось 45% проти 43% у 2010 році. У розшуку знаходилось 420 вбивць, 135 гвалтівників, 730 розбійників і більше тисячі грабіжників¹⁵.

Показовим є рівень злочинності в Україні за попередні роки:

2012- , 2011-515,8 тис. злочинів, 2010-500, 9 тис., 2009 – 436,7 тис.; 2008 – 384,4 тис.; 2007-401, 3 тис. злочинів. На сто тисяч жителів кількість злочинів в різних регіонах припадає різна, а саме¹⁶:

- в Автономній Республіці Крим – 1898;
- в Донецькій області – 1387;
- в Запорізькій області – 1529;
- в Луганській області – 1410;
- в Харківській області – 1290;
- в Дніпропетровській – 1405;
- у м. Києві – 1333;
- в Київській області – 1012;
- в Полтавській області – 1018;
- в Сумській області – 904;
- в Чернігівській області – 850;
- в Черкаській області – 870;
- в Кіровоградській області – 1223;
- в Одеській області – 1060;
- в Миколаївській області – 1146;
- в Закарпатській області – 577;
- в Херсонській області – 1237;
- в Вінницькій області – 771;
- в Житомирській області – 825;
- у Львівській області – 640;
- у Рівненській області – 641;
- в Хмельницькій області – 860;
- у Волинській області – 814;
- в Івано-Франківській області – 422;
- в Тернопільській області – 488;
- в Черновицькій області – 665.

Найнижчий рівень розкриття злочинів має місце в Київ (20%) за 2013 р. – 9,7 %.

Зростання чисельності зареєстрованих злочинів у 2013 році було обумовлено внесенням змін до кримінально-процесуального законодавства та введення Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Найбільш неблагополучним серед регі-

¹⁵ Топ-10 Кримінальних регіонів України. Newsland.com/news/detail/id/918449/ Джерело: wekly.ua

¹⁶ Статистичні дані, взяті із матеріалів колегії МВС України, яка відбулася 5 лютого 2012 року в м. Києві.

онів України в кримінальному відношенні вважається Автономна Республіка Крим. За 2011 р. в Криму було зареєстровано 19 злочинів на тисячу жителів. Високий рівень злочинності з розрахунку на тисячу жителів відзначається в індустріальних зонах, зокрема в Запорізькій, Донецькій, Дніпропетровській і Луганській областях.

У кожному регіоні України вирізняється певна специфіка злочинності. Якщо для Криму характерна висока доля злочинів, вчинених гасролерами і в літній час, то Київ багато років підряд утримує «першість» за кількістю квартирних крадіжок. У 2011 р. в столиці було зареєстровано більше 4,1 тис. таких злочинів, або 1468 випадків на 1 млн. населення. Квартирні крадіжки вчиняються в денний час, коли житлові будинки пусті, дорослі мешканці на роботі, а діти і молодь на навчанні. Динаміка квартирних крадіжок зростає влітку, коли значна кількість киян виїжджає у відпустки, на відпочинок, переселяється в приміську чи сільську місцевість, а квартири залишаються без догляду. Квартирні крадіжки діють вельми професійно, ведуть спостереження за під'їздами і квартирами, перевіряють наявність мешканців по домофонах, по поштових скриньках, телефонуючи або стукаючи в двері, маскуючись під працівників сфери послуг, житлово-кримінального господарства чи громадських організацій.

У засобах масової інформації впродовж року з'являються повідомлення, що міліція затримала групу квартирних крадіжків, які вчинили десятки крадіжок із квартир. Якщо злочинці мали можливість вчинити цілі серії крадіжок, залишаючись на свободі, значить міліція працювала незадовільно. Так, у грудні 2013 року була затримана група крадіжків у кількості чотирьох чоловік, яка вчинила 24 квартирних крадіжок. Для Києва характерним є і високий рівень злочинів, пов'язаних із зловживанням у сфері господарської діяльності (статті КК України 199-235), що можна пояснити наявністю великої кількості суб'єктів господарювання, величезними фінансовими потоками, армією посадових осіб, які здійснюють дозвільну, наглядову та контролюючу діяльність; у сфері безпеки руху та експлуатації

транспорту (статті КК України 276-292), які є наслідком нерозв'язаних проблем організації руху на столичних магістралях, великої кількості приїжджого транспорту, водії якого не здатні забезпечити безпеку руху в складних міських транспортних умовах та незадовільного стану дорожнього покриття.

На кримінологічну ситуацію в Києві вкрай негативно впливають масові громадські акції, які відволікають фактично весь наявний склад міліції на охорону громадського порядку в місцях їх проведення.

З розрахунку на мільйон жителів лідирує місце за кількістю виявлених хабарів належить Одеській області. У цьому відношенні Одеса випереджає навіть Київ, в якому чиновного люду значно більше. Специфікою цього виду злочинів в Одеській області є наявність великої кількості митників, працівників портів, контейнерних перевантажень з морських суден на авто і залізничний транспорт. У лютому 2012 р. в Одесі були затримані кілька працівників митної служби, які за оформлення митних документів вимагали від грузоперевізників та брокерів за кожний контейнер від 100 тис. до 150 тис. доларів.

У Луганській області з розрахунку на 1 млн. населення найбільше зафіксовано злочинів у сфері наркотичних засобів (148 на 1 млн. жителів), психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення (статті КК 305-327). Наркоманія стала наскільки поширеним явищем у цьому регіоні, що злочини в стані наркотичного сп'яніння вчиняють як дорослі так і діти, а в минулому році один водій автомобіля після вживання наркотиків наїхав на натовп людей, травмувавши 14 чоловік. Безробіття, депресивність в економічній сфері є підґрунтям цього виду злочинів. Для Луганщини характерними також є порушення техніки безпеки на підприємствах вугільної промисловості, зокрема, на самовільних «копанках» з метою видобування палива. Кількість збиткових підприємств у вугільній галузі останнім часом збільшилась і вже сягає 80%. У вугільній галузі країни налічується близько 160 шахт (у 1991 році було 276), з яких 140 державні, які розташовані в Донецькій області, 86 шахт, Луганській – 50

шахт, Дніпропетровській – 10, Волинській, Кіровоградській та Львівській областях – 14 шахт¹⁷. Наявність великої кількості підприємств вугільної промисловості в Донбаському регіоні (разом у двох областях 136 шахт) створює специфіку не тільки економічного життя регіону, а й стану злочинності. Загальна чисельність працівників станом на 2007 рік складала 230 тисяч осіб, що у 2,7 разів менше, ніж у 1990 р. (626 тисяч).¹⁸ Вугільна промисловість Луганської області найбільш уражена економічними злочинами (4,2 % від всіх виявлених в галузі), Донецькій області 40%, в інших вугледобувних областях від 1% до 7% (у Дніпропетровській області). Характерними для Луганської області, як і для Донецької, являються злочини проти довкілля (ст. КК 236-254), зокрема, порушення правил охорони надр (ст. 240), забруднення атмосферного повітря (ст. 241) та інші.

Донецька область стала лідером за кількістю озброєних пограбувань банківських установ. Загалом у Донецькій області на 1 млн. населення вчиняється 148 розбійних нападів, половина з яких пов'язана з вбивствами або спричиненням тілесних ушкоджень. Досить пригадати резонансний напад на відділення Приватбанку в Донецьку, під час якого було розстріляно п'ять працівників банку. Хуліганство, як злочин, у Донецькій області є найбільш поширеним (330 випадків на 1 млн. жителів) переважно з іншими областями. Наприклад, випадки хуліганства в Донецькій області реєструвались в 2011 році в два рази більше ніж у Києві, в три-чотири рази частіше ніж у Черкаській та Полтавській областях. Висока розповсюдженість розбоїв, хуліганств та інших злочинів у Донецькому регіоні обумовлена рядом причин, але серед них визначальними є соціальні, а саме, відсутність належної державної підтримки для вирішення проблем,

¹⁷ Парламентські слухання «Перспективи розвитку паливно-енергетичного комплексу України». / Електронний ресурс/ Офіційний сайт Верховної Ради України.-Режим доступу <http://alpha.rada.kiev.ua/html>.

¹⁸ Титаренко О.О. Кримінологічна характеристика та протидія економічним злочинам у вугільній промисловості. Монографія. Дніпропетровськ. вид ДДВС. 2008 ст. 18 (194 ст.).

пов'язаних із закриттям шахт, промислових підприємств, працевлаштуванням вивільнених працівників, а відтак незайнятість значної кількості активного населення, не своєчасні виплати заробітної плати (до речі, у Донецькій області заборгованість по зарплаті на I/IV-2013 р. склала 2536 млн. грн.)¹⁹ при наявності високої середньої заробітної плати по галузі та збільшення обсягів реалізованого вугілля, що є наслідком хибної політики окремих керівників вугледобувної промисловості, недотримання керівниками вугледобувних підприємств електронної фінансової дисципліни, відсутність організації дозвілля молоді, запущеність виховної роботи в учнівських та трудових колективах, низький рівень профілактичної роботи правоохоронних органів регіону. Свою специфіку в злочинній сфері має і Волинська область, на території якої більше ніж в інших регіонах зареєстровано найбільше випадків торгівлі людьми. Проблеми з зайнятістю населення, близькість кордону, зв'язки з кримінальним зарубіжним елементом і кримінальними елементами із числа посадовців митної, прикордонної і міграційної служб дають можливість торговцям живим товаром успішно займатись своїм бізнесом.

На кримінологічну ситуацію в регіоні значний вплив можуть виявляти політичні партії, громадські рухи та інші утворення, які здійснюють свою діяльність у протиправних межах, або залучають своїх прибічників до вчинення злочинів, зокрема, таких як терористичні акції, масове безладдя, розбій і пограбування та інші насильницькі дії, як це мало місце в поточному році на території Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей, у містах Києві, Харкові, Одесі, в інших населених пунктах.

Особливої гостроти і небезпеки така діяльність набуває, коли вона супроводжується заходами, спрямованими проти територіальної цілісності та незалежності України.

У зв'язку з цим необхідно розробити таку систему протидії злочинності в регіонах, яка б враховувала місцеві особливості політичного, соціально-економічного, демографічного характеру, а суб'єкти такої

¹⁹ М. Якибчук. В Україні задолженість по зарплате выросла на 21%. Уніан. 29.04.13 р. в 17.40.

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються соціально-економічні та правові ознаки регіону як об'єкту кримінологічного дослідження, аналізуються окремі види злочинності, притаманні окремим регіонам.

протидії були б наділені відповідними повноваженнями та забезпечені потрібними матеріально-технічними, фінансовими та кадровими ресурсами.

Література

1. Білик П.П. Організаційно-правове забезпечення управління соціально-економічним розвитком регіону. Дисерт. канд. юр. наук. О Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера. – К.: Міжнародна економічна фундація. – 2000. – С. 490.
2. Бутко М., Мурашко М. Регіон у дзеркалі державного управління / Віче. – К., 1997. – № 33. – С. 42-48.
3. Игнатов В.Г., Бутов В.И. Регионоведение: экономика и управление., М. : изд. Теса. – 2000. – С. 3.
4. Кораблин Ю. Системное моделирование организации управления регионом: методологический аспект / Проблемы теории и практики управления. М., 1996. – № 3. – С. 86-89.
5. Парламентські слухання «Перспективи розвитку паливно-енергетичного

комплексу України». /Електронний ресурс/ Офіційний сайт Верховної Ради України.- Режим доступу [http: alpha.rada.kiev.ua/html](http://alpha.rada.kiev.ua/html).

6. Сичов И.И., Межевич М.Н., Кривов А.С. Планирование комплексного развития крупных городов (отв. ред. И.И. Сичов) : монография. – Ленинград : Изд. Наука, 1982. – С. 15-19.

7. Статистичні дані, взяті із матеріалів колегії МВС України, яка відбулася 5 лютого 2012 року в м. Києві.

8. Титаренко О.О. Кримінологічна характеристика та протидія економічним злочинам у вугільній промисловості : монографія, Дніпропетровськ : вид ДДВС., 2008. – С. 18.

9. Топ-10 Кримінальних регіонів України. Newsland. com/ news detail/id/918449/ Джерело: wekly.ua

10. Управление экономикой региона в новых условиях хозяйствования. Сборник научных трудов / РАНИЭ и ОПП. Под ред. Р.И. Шнипера, Новосибирск. 1991 – С. 3.

11. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України : навчальний посібник. – Львів : «Світ», 1994. – С. 140.

12. Шилов В. Три похода к понятию регион / Регион: проблемы и перспективы развития, 1997. – № 4. – С. 58.

13. Якибчук М. В Украине задолженность по зарплате выросла на 21%. Уніан. 29.04.13 р. в 17.40.